

Маја Новак

КАРФАНАУМ
или AS KILLED

traduki

Издавањето на ова дело е поддржано од Традуки, мрежа за литература иницирана од страна на Сојузното министерство за европски меѓународни прашања на Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската Фондација за култура „Про Хелветија“, Култур-контакт Австрија, Гете институтот и фондацијата „С. Фишер“.

МРАЧНА СЕРИЈА

Главен уредник
Филип Димевски

Лектура и јазична редакција
Биљана Стојановска

Наслов на оригиналот:
Karfanaum ali As Killed

Copyright © Маја Novak, 1998
Copyright © за македонското издание Бегемот, 2015
Copyright © за македонскиот превод, Традуки

Компјутерска обработка
Бегемот

Ликовно уредување
Бојан Димитријевиќ

© Сите права на изданието ги има БЕГЕМОТ ДООЕЛ – Скопје. Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без писмено одобрение од издавачот.

Маја
Новак

Карфанаум или As Killed

Превод од словенечки јазик
Лидија Аризанковска

еҒемот
Скопје, 2015

Местата, настаните и ликовите во романот се измислени. Секоја сличност со вистински места, настани и ликови е случајна. Раскажувачот на романот е лик во романот, значи измислен, неговите мислења – на пример за промисленоста на словенечките градежни проекти во странство, за другите народи и вери – се само негови.

Насловот е игра на зборови. Документацијата *as built* во градежништвото значи планови за изведена состојба – „така како што е изградено“. *As killed*, според тоа, би значело планови за изведено убиство – „така како што биле убиени“.

Романот му е посветен на „Џанкар“, на „општествениот стандард“ и на војводинскиот архитект, кој на патот за Џераш придонесе за насловот.

Во истражниот затвор, на керамичките плочки зад чешмата од мијалникот, имаше залепено фотографија од гола женска, некаква разгледница. Очите постојано ми бегаа таму. Истражниот судија Рајх – имаше непријатна навика да ги става лактите на маса, да ги преплетува истегнатите прсти на кренатите раце, најчесто да стави уште и пенкало меѓу прстите и потоа, со одвај чујно свиркање, да демне зад таа барикада како лисец од грмушка – без да ја сврти главата го следеше мојот поглед, секогаш кога ќе се упатеше кон женската и најпосле, со префрлање, за’ржа:

– Можеме да ја тргнеме ако ви пречи.

Добро ме збуни.

– Зошто би ми пречела? – прашав. – Секој сака да види убава женска.

Ги развлече усните, така што му се покажаа забите, одмавна со главата и со двете дланки ги зграпчи моите списи. Беа ставени во три дебели фасцикли.

Такви фотографии ме следат и денес.

Навистина не знам што сака Рајх. Секој вистински маж сака да види гола женска. Зошто би ми пречеле?

Ги гледам на видовите од мојата ќелија, скинати од списанија. Хартијата и голата кожа блескаат како лак. Никогаш немам сретнато толку убави. Сите се слични една на друга. Сите убави жени си личат една на друга како јајце на јајце. Рајх спомена дека мене можеби ми изгледаат простачки. Немојте, не, така зборуваше Павле. Ама едноставен човек сум и секогаш избирав меѓу оние што беа на располагање. Како тие

од сликите никогаш не среќаваш ниту на улица, ниту по канцеларии, ниту во бифе. Власта не беше убава. И нејзини фотографии немам ставено на ѕидот. Беше поинаква, ама не убава. Па, ни споменот, ни тој зајадлив спомен, кој со мазохистичка тврдоглавост го дулам ноќе, молчејќи притаен во темнината меѓу останатите со несоница во казненопоправниот дом „Доб“, споменот кој ги разубавува и ги оплеменува работите, не можеше на образите на Власта да предизвика ниту малку убавина. На улица луѓето се вртат по неа поради нејзиниот начин на одење, поради долгите неконтролирани чекори, не поради нејзиниот изглед. Кога оди, виорот ѝ го раскопчува палтото како на јавач. Остро и слободно скршнува на аглите од улиците како ветер. Понекогаш скршнува од сенка во светлина за да ѝ светне сонцето в лице и да ѝ го разоткрие: нејзините пеги, нејзините како влакно тенки брчки околу очите и меснатите резови околу усните, нејзините неправилно растени заби, нејзините трепки и веѓи, пресветли, просирни како морски животинчиња. Не е убава. Но, сепак спиев со неа. Не бев единствениот, но јас го извлеков најдебелиот крај. И никој не би помислил... Толку проклето секојдневна изгледа... Никој што ќе ја сретнеше во Љубљана, кога со долгите и слободни чекори како ветер ќе се појавеше зад аголот со сонце во лицето, не ќе помислеше на мене и на трите убиства, сторени во далечниот Карфанаум, на трите убиства поради кои се покорувам во КПД „Доб“ – на трите убиства, кои на совест ги има таа, а не јас.

* * *

Патетичен? Да, да речеме дека сум патетичен. Што можеме. Поинаку не знам. Ама колку повеќе се гледаме, кога тука во „Доб“ ги глодаме моливите

(„Драга мамо, јас сум добро...“ – и тоа како добро, во затвор!), подобро согледувам што всушност не е во ред со нас функционално неписмените – не смејте се, не го измислив јас изразот, туку оној што го води курсот по креативно пишување. Морам да одам на курс по креативно пишување зашто морам да се лечам од алкохолизам, во затвор по наредба мора да бидеш и здрав, а курсот е дел од терапијата. А, не дека не знам да пишувам. Знаам. За дваесет и седум години работа напишав помала збирка записници и оние што по службена должност мораа да ги прецвакуваат, рекоа дека се читаат како криминални дела, што всушност е она што следува: записник за злосторство. Навистина е различно. Градежниот записник е полесен. Во него, на пример, мораш да кажеш дека дрводелците од третото соседство не можат да стигнат до објектот зашто оние глупаци од ниската градба заборавиле да го затрупаат каналот за инсталација, само тоа и ништо друго, и тоа го совладав. Се комплицира кога сакам да кажам нешто убаво на убав начин. Тогаш си помагам со единствената литература што некогаш ја имам прочитано и се трудам да пишувам како Џанкар, кого го читав на училиште, како писателите на љубовните романи, кои ги позајмував од другите работници на градилиштето, а кои потоа ми велеа дека сум патетичен. Сонце во лицето и слични глупости. И солење памет: кога од аманскиот аеродром возиш право на исток во Карфанаум, низ ветробранското стакло навистина ти свети сонцето в лице, ми светеше и мене, една година подоцна и нејзе, и топло ми беше како на пес, сигурно и нејзе, зашто и таа пристигна едно утро. Во Карфанаум сите пристигнуваа наутро, возниот ред на „Ројал Јорданија“ на линијата Белград – Аман беше таков. Сонце во лицето и поточиња пот во очните агли и над веѓите, што јас, за

жал, не знам како непатетично се кажува. Ама такви тешкотии имам само тогаш кога не ми е сеедно како нешто ќе звучи, кога сакам да ја напишам „вистината за себе, вистината која не ја познава никој друг“ – не смејте се! Таков е насловот на задачата од курсот и тоа е всушност она што следува. Сакам да биде добро направено, па се сплеткувам. Инаку, нормален сум. Ви се молам, раководител на секторот за висока градба кој е сè попатетичен – дури и кравите би му се смееле!

* * *

На градилиштето во Карфанаум имаше четири сектори за висока градба и четворица раководители на секторите: Јас, Љубо, Павле и Матјаж. Љубо ја остави жена си и двете мали деца. Павле не беше оженет и двајцата родители сè уште му се живи. Ним им ја премолчија вистината. Им рекоа дека било самоубиство. Матјаж беше чудак, имаше пес дома во Логатец, друг па имаше вдомено и на проектот. Еден од црните пустински пци, слични на волчјаците, само што шепите и муцката им се поаглести и едноставно лутаат по пустината додека нешто не ги прегази, додека некој не ги вдоми или пак, додека Алах по природен пат не ги земе кај себе. Ако нешто ги прегази, ги оставаат да лежат крај патот додека сонцето не ги мумифицира и додека не ги распадне ситниот песок, кој постојано патува со ветрот наваму-натаму, сè додека не испарат во топлиот воздух. Додека исчезнуваат, помеѓу Аман и Карфанаум има пат од двесте и педесет километри за да се видат уште многу интересни нешта. Песот на Матјаж го викавме Мал Матјаж и се надевам дека за Големиот Матјаж тагува само тој. Во суштина не беше лош човек. А беше проклето добар раководител на секторот. Тоа во Карфанаум многу не помагаше.

Двесте Југословени и неверојатно голем број Арапи ги градеа објектите на командниот штаб на авионските сили на јорданската војска, не би сакал да раскажувам каква, единствено можам да споменам дека на повеќе квадратни километри од пустинското дно растеше цел град и дека меѓу објектите имаше и базен и џамија, но тоа и така оди со секоја јорданска касарна. И кино. Сè заедно беше поставено во четириаголник, кој стрчи десно од поголемиот дел од јорданската територија, на појасот кој се протега меѓу Сирија, Саудиска Арабија и Ирак. На картата изгледа како Хашемитското Кралство да ја испружило долгата рака во комотниот ракав и да посегнало по свирепото сонце на Блискиот Исток. Се чувствувавме малку непријатно, тие краишта некогаш беа ирачки и човек никогаш не знае. Меѓутоа, пустинскиот виор од 1991 година дојде и замина, ние бевме сè уште таму и никому ништо не му се случи, само со проектот доста доцневме, за голема радост на инвеститорот, на генералштабот на ЈАФ, на јорданската војска.

Ако во Јордан има нешто доволно, тоа се касарните. Уште една плус па и не им беше нешто потребна. Затоа пак, доцнењето значеше пенали, а пеналите – долари во готово. Мислам дека и самиот инвеститор доста помагаше за доцнењето. Му беше од интерес. При такви услови за работа многу странски претпријатија кренаа раце од Јордан, ние пак, Словенечките сидари, сè уште храбро издржувавме и се мачевме да го завршиме започнатото во согласност со одредбите од договорот, кој го имаше потпишано сојузната дирекција за резерви и снабдување во Белград, односно и покрај одредбите од договорот, кој како воденички камен нè влечеше надолу.

Работевме премногу во замена за фосфати, кои некое претпријатие, не наше, ниту од Словенија,

одамна ги имаше купено на вересија и уште одамна ги имаше искористено. Ние пак, ги отплаќавме, така што со јорданска работна сила и со јордански материјали се обидувавме да ги задоволиме барањата на британските градежни стандарди. Со Арапите, разбирате. Тоа би значело да кáриме и кáривме, извинете на изразот, за птичји измет, фосфати. Господ да ни ја поживее сојузната дирекција.

Навечер пиевме зашто среде камењарот и немаше што друго да се прави, во петоците пак, кога не се работеше, се возевме со возила рентакар, кои се распаѓаа, знаевме да се одвеземе и до двесте педесет километри оддалечениот Аман на точено пиво во хотелот Мериот или на базен во Азрак, каде што беше тврдината од Лоренс од Арабија. Оние што ја имаат видено велат дека од неа многу нема останато. Како туристи, пак, одеа само оние помладите и од управата, значи оние што беа доволно свежи за движење. Работниците и рабоводителите и така немаа право на автомобили, секторските пак – Љубо, Павле, Матјаж и јас, кои секој ден, на сонце и на ветер, се брќавме по градилиштето заситено со песок, знаевме колку ќе бидеме изморени за една година, зашто зад нас имаше веќе цела низа слично пропаднати проекти во Либија, Алжир и Ирак – па, ние во петоците ја штедевме енергијата, седевме на праговите од контејнерите, во кои престојувавме, со лименка пиво во рака, кое набрзо се стоплуваше и стануваше тешко за пиење, седевме во група зашто добро се разбиравме меѓу себе, но не зборувавме зашто немаше што да се каже. Градилиштето околу нас како жива материја секој ден се менуваше, ние пак, останувавме исти. Ни беше досадно, чекавме да помине петок и се свревме надвор во камената пустина.

Камената пустина е поим за себе. Раскажувајте за Сахара, за пустината Гоби, за Атака и за Калахари, но Власта рече: „Ако сакаш да дознаеш каква е пустината на човечкото срце, тогаш мора да дојдеш во Карфанаум“. Таму земјата изгледа како посеана со ронливи камења, црни како бибер. Се протега на десетици километри далечина, сè до празниот хоризонт. Понекогаш изгледа сино, а е толку црна. Има од сите форми и од сите големини и насекаде лежат густо, така што изгледаат како шкрилести ќерамиди. Имаат остри рабови и ги сечат стапалата. Преку нив не одат ниту аџиите ниту, пак, коњите, ниту војската ниту карваните, дури ни *Camel Trophy*. Камењата потсеќаат на наострени искршени парченца од лакирана вазна. Меѓу нив поминува патот што води право на исток. Прашливите банкини се широки речиси колку пастиштата и понекогаш е попаметно да возиш по нив. Патот е полн со дупки и потскокнува горе-долу како ласица на лов. На Арапите не им паѓа на ум да израмнат некакваси полуметарска висорамнинка, кога трасата на патот ќе сопре пред неа, по прво ќе поминат преку таква каква што е од бога дадена. Арапи, де. Над патот небото е поинтересниот дел од погледот. Зазема поголем дел од видното поле и напролет на него се насобираат кумулуси со златни рабови. Среди пустина осознаваш дека навистина е заоблено како чинија. Ноќе Големата кола, голема колку еден град, лебди над хоризонтот. Свездите големи колку дланка изгледаат жешки. Крај патот, каде што сè уште тлее по некоја светилка на цивилизацијата, ги собираат камењата и градат огради, за кои не можеш да сфатиш што оградуваат и каков имот чуваат. Се разбира, оградите се црни и камењата во рабовите не си одго-

вараат многу, па затоа оградите потсетуваат на штрби заби или на ветва црна тантела. Кон исток стануваат уште потантелести, уште послучајно расфрлени, додека сосема не се изгубат и не останат само камењата. Камењата кои не ги беше родила земјата. Таму каде што во мал дел се распростираат, при што под нив е можно да видиш почва, е онаа портокалова и прашлива и мека почва, во која врапчиња би се капеле и кучиња со уживање би се прпелкале од една на друга страна. Тоа е оној песок, кој потоа го јавнува ветрот и кој во високи библиски вртлози заминува преку пустината, огнениот столб, кој го водел Мојсеј. Ама песокот е портокалов, камењата црни. Базалт. Во регионот е туѓо тело, како што бевме туѓинци ние и Словенечките сидари. Но, тогаш од каде се појави? Не знам. Некои велат дека пред илјадници години за време на подземното избувнување на вулканот таа огромна територија била поплавена од лава, која потоа се стврднала. Значи, на тоа место порано би требало да има море. Можеби, не знам. Ама нешто знам сигурно, ако сакате да дознаете каква е пустината на човечкото срце, базалтната пустина на истокот од Јордан е вистинското место за вас.

Карфанаум не е населба, туку име на проектот и базата, каде што престојувавме. Околината на Карфанаум не е привлечна ниту во најубавите денови, утрото, пак, кога дојде Власта, изгледаше уште полошо од вообичаено. Имено, почнавме со хидроизолација на покривите.

Работите ги изведуваше локален подизведувач. Мораше да ги изведува според фамозниот договор на сојузната дирекција. Кога покривите беа полиени со растопен битумен, ние, Словенечките сидари, во присуство на офицерите за надзор од јорданската војска, на нив истурихме пет сантиметри вода и чекавме да

видиме што ќе стане. За жал, најчесто беше така што по пропишаните седумдесет и два часа чекање повеќе вода имаше во бетонскиот плафон на највисоките катови одошто надвор, на изолираните покриви. Толку за британските стандарди и локалните подизведувачи. Ама тестовите за водата тој ден не нè загрижуваа многу. Битуменот требаше уште да се стопи. Јорданците во согласност со старите исламски обичаи котлите со битумен ги загреваа со стари автомобилски гуми. А, некои и не беа толку стари. Следното утро некои од нив недостасуваа на тркалата од нашите возила за достава. Ужасно смрдеше. Густ, мрсен, црн дим во густы облаци се креваше по шест метри високо, а таму се судираше со вечно присутниот ветер од Саудија, кој го грабеше и вртеше во широк полукруг и го туркаше назад кон дното, каде што се ширеше над скелетите на полуизградените објекти и висеше таму како надмоќна црна завеса. Беше февруари, сонцето сè уште беше ниско на небото. Цврста сјајна преграда ја раслојуваше долната и горната половина од небото. Во горната имаше типични јаки бои од арапскиот сончев исток, азурни и светлозелени и жолти и лимоново златни, па виолетови како рузмарин. Под преградата сè црвенееше. Оковите од сончевите колектори на покривите од објектите бакарно, зловно мижуркаа. Скелетите од зградите зјаеја со празните прозорски отвори, сите еднакви, еднокатни, непопречени, плеќести, изградени од масивни сиви бетонски блокови на пурпурно дречлива позадина. Порозните цигли ја вшмукуваа крвавата светлина како што пресушена печурка ја вшмукува влагата. Ја убиваа светлината. Лево и десно од главниот влез на комплексот, од петнаесетметарската триумфална порта, која сета беше опкружена со скелиња, стоеја уште десетина објекти кои наликуваа на черепите од изумрените

влечуги со јаки вилицы, тесни очни вдлабнатини и со минијатурна мозочна шуплина. Освен триумфалната порта, немаше друга вертикала, сè уште немаше ниту минаре, ниту пак водна кула. Целото градилиште во ширината беше размачкано како сива плуканица, одраз на намерна, униформирана беда. Сепак, на него имаше нешто величествено, не, нешто страшно, никој не знаеше да каже убав збор за проектот, ама погледот на него ја кршеше душата!

– Како Пеколот на Бос – рече зад мене гласот.

Нагло се свртев како да ме касна една од оние големи змии, кои се криеја во празнините на циглите насекаде по градилиштето.

– Како што? – подзинав.

– Како Пеколот на Бос – рече таа.

Стоев пред Замокот и се греев со она што од сонцето продираше низ црното знаме. Во склопот на меѓусебно поврзаните контејнери, кој го нарековме Замок, беше сместена управата: раководителот на проектот, претставникот на сојузната дирекција, техничкиот директор, сметководството, подизведувачкиот оддел и слични изгубени души, огорчената, цинична секретарка и момчето, кое го водеше градежниот дневник; самоуверениот сметководител, кој веруваше дека ќе ги намали загубите, ако на подизведувачите од сметките, кои ги поднесуваа, им ги одбие сите трошоци, вклучително и воздухот што го дишеа на дното од проектот. Арапот кој вареше кафе и машината за фотокопирање. Па, раководителот на оперативата. Со него главните од секторите имавме состанок, на кој во тој момент не ми се одеше. Добро нè вртеше раководителот на оперативата. Опасен беше, навистина.

Замокот беше поставен меѓу делот за престој од базата и градилиштето, веднаш зад триумфалната порта. Попладне сенката од портата легнуваше на неа

како пророштво. Пред Замокот имаше паркинг, широк полукруг, покриен со чакал. Кога автомобилите се паркираа, се крваше прашина, така што кутрата администрација која зад прозорците со мрежи се стискаше приближно онака како што работеше и сè друго во Арабија, по цел ден имаше песок меѓу забите. Потоа, еден ден раководителот на оперативата се разлуту и го подучи раководителот на механизацијата Владо дека на чакалот треба да му се тура вода. Следниот ден по исклучок врнеше, на паркингот, пак, Арапот, вработен во механизација, ја впрегна цистерната и ладнокрвно прскаше по камчињата. Раководителот на оперативата повторно се разлуту и оттогаш сè до крајот на проектот правот повторно смееше да се крева по своја желба.

– Пеколот на Бос – мирно рече девојката. – Неразумен и затоа страшен. Го познаваш Хиеронимус Бос и неговите триптиси? Лево пекол, десно рај, помеѓу па она што доаѓа помеѓу. И неговиот пекол е како ова.

Критички го погледна првиот ред објекти, оддалечени околу триста метри.

– Барем се обоени – ја ублажи својата пресуда и самоуверено кимна.

Го упатив погледот преку нејзината глава и го приковав на шоферот Пишта, кој стоеше покрај отворената врата од нисанот на раководителот на проектот и збунето се свереше.

– Ова го донесе од аеродром? – прашав и со брадата покажав на девојката.

Пишта ги рашири рацете и се загледа уште повеќе.

– И уверен си дека е за нас?

– Ова е Карфанаум? – наместо Пишта, праша девојката.

– Така велат – за’ржав.

– Значи – нагласи таа. – Не зборувај за мене како да сум поштенски пакет.

– Пишта, зошто ни е? – прашав.

Пишта се накашла. – Немам поим, Коста – про-
рморе. – Јас возам пумпа за бетонирање. Денес, пак,
Владо ми рече да го земам нисанот од шефот и да одам
во Аман. Отидов бидејќи Владо така ми рече, Коста. И
во аманското претставништо ми го товарија ова. Ина-
ку, возам пумпа за бетонирање и немам поим што се
случува во Замокот. – Зборуваше како да се извинува,
како и секогаш кога ќе отвореше уста.

– Што е Замок? – рече девојката.

Ја погледнав строго.

– А која си па ти?

– Власта – рече Власта. – Архитект. Ме испратија
од Љубљана да ги цртам плановите од изведената сос-
тојба – документација *as built*, знаеш.

– О, боже – се закикотев.

– Какви планови? – подзина Пишта.

– Од изведената состојба – мило повтори девојка-
та. – Објектите треба да се нацртаат така, како што се
изградени, разбираш? За колаудација и примопреда-
вање на инвеститорот.

Пишта одлучно одмавна со главата.

– Тука нешто не е во ред – уверено нагласи. – Пла-
нови се цртаат пред да се зида, а не потоа.

Девојката се потсмевна и заштитнички одмавна
со главата.

– И потоа, Пишта, и потоа – реков и никако не
можев да ја скротам смеата. – Ама за планови од
изведена состојба мораш да имаш нешто изведено,
тука па...

Погледот ми одлута кон слепите бетонски скеле-
ти. Не беа пријатни. Повеќе сакав пак да ја погледнам
девојката.

– Пиши-бриши – ѝ се обротив љубезно, иако за архитектите меѓу нас градежниците постојат уште понељубезни прекари. Колку години имаш?

Очите ѝ се собраа и околу нив се исцртаа брчки, како нежно да испука мермер.

– Дваесет и пет – остро ми одговори како да не е моја работа.

Па, и не е, навистина.

– Толку?

Сè до брчките изгледаше како да има шеснаесет.

– Каде имаш работено?

– На инженеринг – рече. – Ја бришев прашината од фикусите.

– Како, извини?

– Приправничка бев.

– На инженеринг? Инженеринг со архитектура нема врска, а нема ниту со реалниот живот. И сега си првпат надвор?

Во подзатворените кафени очи се прикраде малку непријателски израз.

– Да, па што? – ладно праша.

– О, боже мој – повторив и се насмевнав.

* * *

– Павле – рече Павле и ја подаде дебелината обрасната рака. Во другата држеше хартиена чаша со кафе. И нему не му се брзаше внатре на оперативниот составанок.

– Оставете ме и двајцата самата да нагаѓам кој е што – саркастично рече Власта. – Дојде од контејнерот наречен Замок. Значи ѝ припаѓаш на управата.

Следното е недокажано, помислив.

– Раководител на секторот е. Ние, раководителите на секторите сме вистински мајстори за ловење рам-

нотежа меѓу управата и оперативата, меѓу администрацијата и работниците. Како десетарите во војска, и ние сме толку приближно неомилени. Наречи нè оперативна управа, ако сакаш да нè навредиш.

– Наречи нè ебени странки – рече Павле и неговите дебели усни се сплескаа во нешто што на помалку мајмунско лице можеби би личело на насмевка.

– Извини за изразот – ѝ реков. – Градежници сме, де. Не сме фини господа како дипломираните инженери по архитектура.

– Во ред е – отсечно рече Власта. – Навикната сум. Кога ќе попиздам, пцујам како кочијаш.

– Fino – рече Павле. И гласно шмркна од жешкото кафе.

– Власта – му рече Власта.

Ми се причини дека недоличното однесување на Павле не ја одбиваше, туку дека ја привлекуваше, дека во неа, по ѓаволите, се буди некаков академски интерес за нашиот животински вид.

– Ти си најверојатно Коста – ме нападна. – Македонец си?

Ме заморуваше. Во петте минути откако дојде, двапати предаваше и двапати на слепо нагаѓаше. Се заситив од неа.

– Не, туку Константин – залајав. – Само што тоа име е предолго за да го носиш на градилиште.

– Коста интелектуалецот – зина Павле и за’ржа.

Секогаш ме провоцираше на ист начин.

– А, зошто? – праша Власта.

Павле ѝ намигна. – Го слушаш, зарем не? Долги реченици, паметни. Длабоки. Баш би сакал да знам каде го закачил тоа.

– Немам поим за тоа – бев отсечен. – Твоите интелектуалци најверојатно знаат зошто го знаат тоа што го знаат. Јас не знам и дури и сеедно ми е.

Чесно се трудев да бидам суров како него. Но, не поради него. Ме изнервира.

– Еве, го слушаш? – не престана Павле. – Типично.

Власта кимна како да разбира. Колку што можев да проценам, навистина ѝ се чинеше дека разбира.

Павле плукна и ја фрли чашата стуткана во топче преку паркингот кон оградата од жица, кон останатите наталожени нешта од нашиот проект стар една година. А ги имаше доста.

– Нова секретарка? – праша.

Што имаат сите дипломирани жени против секретарките? Пукнатините во мермерот на лицето од Власта повторно се покажаа. Сонцето преку пустината испрати малку поостар зрак и видов дека всушност не е мермер, туку повеќе терацо, брусен розов терацо, многу повеќе земјен од мермерот. – Архитектка – реков. Секој слог одделно го нагласив. Ме обзеде ѓаволот, сакав да бидам злобен. Ме провоцираше со своето присуство. – Дошла да црта *as built*. – Со очите повторно прошетав кон недовршените згради. – Некоја година прерано, би рекол.

– Што се секираш? – рече Павле. Сака да се препира за тоа. Ѓаволесто ја набљудуваше димната завеса која се појавуваше под битуменските котли од првото соседство.

– Зошто јас? – му одвратив. – Тие глупости ги палат во твојот сектор, не во мојот.

– Следната недела ќе палат во твојот, мил мој – рече Павле. И ако во меѓувреме се појави некој гувернер и почне да досадува со екологија, нема да палат никаде повеќе, потоа сликај се.

– Ма, каков гувернер? – прашав. – На километри отука нема ниту едно поголемо место, а камоли гувернер.

– Така ти мислиш. Се сеќаваш што се случи во Рамта?

Рамта се наоѓа на јорданско-сириската граница. Уште една касарна во зародок. Уште едно претпријатие кое загриза без да се увери во она, во што се впушта. Конкуренција, ама и покрај тоа ни попуштија.

– Што се случи во Рамта?

– Павле ги поткрена рамениците. – Јасно, ја сопреа хидроизолацијата на покривот. Гувернерот на Рамта забрани да се палат гуми. Момците го молеа резидентниот инженер да им помогне. Резидентниот инженер може да ја отповика забраната на гувернерот, бидејќи гувернерот како цивилна власт на територија на воен проект нема збор. Таму одлучува надзорниот офицер со највисок чин, значи резидентниот инженер и неговиот збор е закон. Ама резидентниот во Рамта молчеше како риба. Знаеш зошто, нели? Сопственикот на претпријатието што ја поставуваше изолацијата е нивни роднина. И кога момците од Рамта не можеа да продолжат со покривите, им предлагаше да ги изолираат така како што ги изолираат санитарните елементи во бањите, со битуменска лепенка и со апарат за заварување.

Свирнав.

– Колку чини тоа?

Павле кажа цифра.

– На квадратен метар – додаде. – Помножи со квадратурата на покривите во Рамта, па ќе видиш. Ама на крајот немаа избор. Покривите требаше да се изолираат, без разлика на цената. И притоа не смееше да се пуши. Единствен начин, при кој гувернерот не беше засегнат беше оној што го нудеше роднината на резидентот. Значи, се согласија. И денес се со црвени бројки, резидентот, неговиот роднина и гувернерот братски си ја делат заработката, што ја даде изолацијата.

– Кучкин син – рече Власта.

Павле гордо кимна.

– Веројатно да – подзина и со забите од кутијата извлече цигара. Јордански „реем“, покрај кој, она што го правевме со гумите мирисаше како на љубичици. Од начнатата кутија ѝ понуди на Власта. При толкав недостиг на бонтон очекував таа да се сруши на земја, ама тоа не се случи. Смирено зема една. Ја запали. Сè уште бев на штрек, ако поради силниот тутун требаше да ја пресретнам во преградка. Но, воопшто немаше намера да падне, не таа.

– Добро – реков – ама во Рамта резидент беше токму роднината на подизведувачот. Тука такви проблеми немаме. Сајед Шалаби е вистински центлмен.

– Полковник е на јорданската војска – рече Павле.

– А не му се познава – одвратив.

Павле одмавна со раката.

– Само почекај – рече накусо.

– Свиња – рече Власта.

Павле изгледаше збунето.

– Кој, Сајед Шалаби? – праша.

– Ти – рече Власта. – Свиња и кучкин син. Како можеш да тврдиш дека во Рамта мамеле? Немаш никакви докази. Ама Арапите мора да бидат виновни за загубата, нели, инаку би биле виновни „нашите“ од Рамта, па уште си и расист и сосема ти одговара малку да ги исплукаш Јорданците. – Го фрли неизгаснатиот пикавец по патот, по кој замина чашата на Павле. – Дај уште една, голем мудар белецу – ладно заповеда.

Павле вцашено ја гледаше.

– Првпат е во Арабија – му појаснив. – И затоа на твое место уште некое време не би бил паметен – ѝ реков. – Подобро оди внатре во Замокот и претстави му се на раководителот на проектот и на останатото благородништво и побарај си стол и маса, инаку на-

вистина ќе се случи уште нешто да изградиме, пред да почнеш да црташ.

Ме уби со погледот.

Павле гракајќи, се закикоти.

И потоа се покажа Матјаж со фосилот.

* * *

Љубовта бира чудни патишта и сите се комплицирани. Верувајте ми мене, кој се разведов поради градилиштата. Карфанаум беше мојот седми странски сајт, како што на англиски се вели за градилиште, а дамата, пак, во меѓувреме замина. Не цимолев по неа, не бев ниту прв ниту, пак, последен. Ама љубов во Арабија...! Секретарката од Замокот ми раскажуваше како пред неколку години се вљубила во сметководствениот техничар, само поради некаква шега на сметка на арапските бројки. Ми ја кажа шегата, но не ја разбрав. Нашата секретарка беше жив компликатор. И можеби сета тајна беше во тоа дека на жените од нејзиниот сој хормоните почнуваат да им работат дури малку појужно. Како и да е, тогаш се работеше за амонит. Кога пред милион години кутрото животно цркнало и дозволило да заглави во тиња, сигурно немало претстава каква трагедија ќе предизвика.

Беше целосно заоблен ребрест колак среде целосно измазнето прозрачно парче од розов песочник. Лежеше во дланката на Матјаж и момчето воодушевено го набљудуваше.

– Погледни, скаменета змија – рече Павле.

– Амонит – Матјаж и Власта рекоа во еден глас.

– А? – рече Павле.

Власта проговори латински, тоа значеше име, презиме и телефонски број на нашиот амонит. Матјаж, тој

неизживеан бубалица, престана да се свери во него и учтиво се загледа во Власта.

– Поради мене – рече Павле.

– Кај џамијата го најдов – свечено изјави Матјаж.

– Што значи дека денеска веќе беше таму – рече Павле. – Вреден си, Матјаж.

– Какви шифри се тоа? – сакаше да знае Власта. – Ако овој изгребан контејнер е замок, што е џамијата? Се насмевав.

– Џемиле на Матјаж – кажав сè што знам на арапски.

Навистина беше џемиле, убавица, џамија на генералштабот на воздухопловните сили на ЈАФ, мала, испакната како мајолика, домашна како селска црквичка, премала за сите верни војници, кои би требало да служат во карфанаумската касарна, ама бидејќи инвеститорот тоа сам не го беше увидел, ние изведувачите не сакавме да го вознемируваме.

– Објект број пет – Матјаж ѝ појасни на Власта која е џамијата.

Растеше во неговиот сектор и беше горд на неа, како што би бил на син, доколку поживееше доволно долго за да направи син. Матјаж со испружена рака ѝ покажуваше на Власта каде на градилиштето се наоѓа џамијата. Власта го гледаше Матјаж наместо џамијата и нејзините очи станаа за две нијанси посветли.

– Ќе видиш колку ќе биде убава кога куполата ќе се покрие со бакар – рече Матјаж.

– Ќе видите какво срање ќе биде кога надзорниот малку подобро ќе го погледне планот – рече Павле.

– Основата на џамијата била планирана во форма на грчки крст. Основата на исламска џамија, разбирате. Во форма на крст, разбирате? Уште една ситница што му избегала на будното око на надзорот. На

будното, да. Колку што се секавам најбудни беа тогаш кога требаше да се јаде. Според договорот, храна од цивилизација им носевме ние, кој друг.

– А можеби виделе, само не сакале да отежнуваат – рече Власта.

– А бе, ајде – промрморе Павле и ја цицаше цигарата.

Власта автоматски доби нова. Добра дресура.

Матјаж се протегна и почна да зева на утринското сонце. Амонитот го заборави.

– Денес почнавме со керамиката на џамијата – ми рече. – Збеснав дури ги гледав, курви арапски. Убаво ќе почне да ги мести плочките во средината на просторот, кога ќе дојде до сидовите, пак, остава сè и оди да пие чај. Треба да ја сече плочката, претешко е тоа за него. И ниту една шара не се совпаѓа, а подобро не прашувај како фугираат. Ако добро ги познавам работите, надзорниот сè ќе исфрли надвор. Свињи арапски, и едните и другите.

Лицето на Власта потемне. Без зборови го зграпчи амонитот и му го оттргна на Матјаж од дланката. Отстапи еден чекор и се загледа во него, како ние да сме живи фосили... сакав да напишам „како да сме ние пичкин дим“, ама нема да напишам.

Нема да напишам за да не го расипам моментот кој ноќе во „Доб“ сè уште не ми дава да спијам. Кога го држеше амонитот во дланката и од високо гледаше во него како во огледало, изгледаше како две розови светилки да светат отспротива преку вселенското пространство, две розови месечини, кружен фосил во пастелниот песочник и лицето на Власта, ниту еден од нив двајца не припаѓаше таму меѓу црните камења на Карфанаум, но сепак беа таму и си го одвркаа погледот, два розови круга, измазнет и светол, ладни на допир, наизглед тврди, всушност кревки како стак-

ло, преубави, не дека би можел да кажам зошто, две чуда, двајца странци, две посебности.

И љубовта во Арабија бира чудни патишта и сите се комплицирани. И иако подоцна се случија уште многу други нешта и иако тогаш не бев свесен, ниту пак размислував за тоа, подоцна сфатив дека во Власта се вљубив уште тоа прво утро кога Матјаж беснееше поради арапските плочкари, кога Власта го галеше амонитот.